

свога „ради држања добре везе“, уколико књаз нема што против. Поента је, мислимо, баш овдје: српска влада не рачуна да ће црногорски посланик доћи у Београд. Књаз Никола је, наводи се затим, најприје одговорио „видјећемо“. Послије кратке паузе додао је како је Цетиње незгодно за боравак дипломата, да већ акредитовани заступници страних држава живе у Котору и Скадру, а он би хтио да их има све уза се. Затим је повео говор о Даниловграду као будућој пријестоници Црне Горе, са много бољим условима за живот и сл. Према томе, књаз је одбио предлог српске владе. Потпуковника Анђелковића књаз Никола је одликовао једним орденом Данилова реда. Анђелковић је отпутовао у Београд 3. IV 1879. године.⁶

Књаз Никола у овом времену очито није желио да има код себе дипломатског заступника кнеза Милана и српске владе, поготову ако не може да акредитује свога у Београду. Прије свега, Црна Гора је сада у тешком спору са Турском око извршења одлука Берлинског конгреса, посебно о разграничењу. То је земљу материјално тешко исцрпљивало, а прави мир ни издалека се није назирао. Црногорска влада још нигдје није послала, а само ће у Цариграду у своје вријеме акредитовати сталног дипломатског заступника. О томе да црногорска влада пошаље свога дипломатског представника у Београд овдје у ствари није ни било ријечи. А имати само српског представника на Цетињу, књаз Никола, мислимо, није желио због тога што би тај достављао кнезу Милану шта се ту политички интимно говори, мисли, смјера, ради. Јер иза свих јавних излива „братске љубави“ између књаза Николе и кнеза Милана било је прилично, и још ће више, суревњивости и нетрпељивости. Саме политичке прилике у ово доба као да погодују томе; за сада није било услова да се покрене нека општа национална акција, вођена заједничким интересом и циљом, што би династичке међусобице потисло у позадину.

Новак Ражнатовић

ЦРНОГОРСКЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

(Поводом 90-годишњице)

Првог маја ове године, по новом календару, навршило се 90 година од дана пуштања у промет првих црногорских поштанских марака. Нацрт првих црногорских поштанских марака изradio је Симо Поповић. Он о томе у својим мемоарима каже: „Нацрт првијех поштанскијех марака, које су израђене у Бечу, мој је. Књаз је захтијевао, да му нацртам марку, њему се до-

⁶ Исто.

падне и нареди Суботићу, да је пошље у Беч, да по њој марке израде.¹ Израда поштанских марака повјерена је Државној штампарији у Бечу. Штампарија је марке израдила 1873. г. и исте године их упутила у Црну Гору,² али су оне пуштене у промет тек 1. маја 1874. г. по новом календару.³

Прво штампање поштанских марака обухватило је 7 вриједности, од 2, 3, 5, 7, 10, 15 и 25 новчића. Марке су боје: жуте, зелене, црвене, љубичасте, свијетлоплаве, црвенкастосмеђе и тамносиве.

Цртеж марке је: лик књаза Николе, окружен ловоровим гранчицама. У оквиру је напис кирилицом, с лијеве стране: „биљега“, горе: „поште“, с десне стране: „Цр. Горе“, а доље ознака вриједности.

До 1893. г. још три пута су штампане поштанске марке Црне Горе, са истим цртежом и истом вриједношћу. Боје марака ових издања разликују се у нијансама како од боја првог издања тако и међусобно.

Године 1893. од марака другог, трећег и четвртог штампања направљено је јубиларно издање поводом прославе 400-годишњице Ободске штампарије на тај начин што је на маркама отиснут црни претисак; с лијеве стране стајало је: „1493“, у горњем дијелу: „прослава“, са десне стране: „1893“ а у доњем дијелу: „штампарије“. Неке врсте ових марака имале су и црвени претисак.

Године 1894. штампано је допунско издање марака. Цртеж на њима је као и на ранијим издањима. Ово је издање имало 6 врста вриједности, и то од 1, 20, 30, и 50 новчића и од 1 и 2 фиорина, а боје су: сивоплава, наранџастосмеђа, чоколадна, ултрамарин, тамнозелена и црвеносмеђа.

Ове су марке пуштене у промет 1. марта 1894. г., с тим да се марке ранијих издања не повлаче из промета.⁴

Године 1896. штампано је издање марака поводом 200-годишњице династије Петровић-Његош. Марке су обухватиле 12 врста вриједности — од 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 25, 30 и 50 новчића и од 1 и 2 фиорина. Свака од ових врста марака имала је по двије боје — једну на оквиру а другу у средини, и то:

¹ Историјски институт СРЦГ у Титограду, Мемоари војводе Сима Поповића, св. I, стр. 254.

² „Глас Црногорца“, број 11 од 28. јуна 1873.

³ Исто, број 15 од 20. априла 1874.

⁴ Државни архив на Цетињу (ДА), Министарство унутрашњих дјела (МУД), Поштанско-телеграфско одјељење, (ПТО) Зборник расписа и наредба 1889—1908. г. 1894. г. број 158.

Вриједност марке	Боја оквира	Боја у средини
од 1 новчић	плава	блиједосмеђа
" 2 "	црвенољубичаста	жута
" 3 "	смеђа	зелена
" 5 "	плавозелена	смеђа
" 10 "	жута	ултрамарин
" 15 "	плава	жутозелена
" 20 "	плавозелена	ултрамарин
" 25 "	тамноплава	жута
" 30 "	црвенољубичаста	смеђа
" 50 "	смеђецрвена	тамноплава
" 1 фиорин	ружичаста	"
" 2 "	смеђа	сивосмеђа.

Све ове марке су са сликом Цетињског манастира.

Марке је требало пустити у промет крајем 1896. г., али је то одгођено због посебних локалних околности, о чему је Главна управа пошта и телеграфа Црне Горе обавијестила Међународну поштанску канцеларију у Берну под бројем 1886 од 28. новембра 1896. г. како слиједи:

„Част ми је овијем извјестити вас да вам данашњом поштом шаљем, у нарочитом пакету, 730 колекција поштанских марака израђених поводом прославе 200-годишњице наше сретно владајуће династије Петровић-Његош, да их, по обичају, разашаљете на подручне ваше поштанске уреде.

Како се мислило да ће се поменута прослава светковати ове године, то су и ове марке ријешеном високе наше Књажевске владе биле приуговорене, да се ове године ставе у поштански промет, али пошто је, из особитих мјесних разлога и околности, ова прослава одложена за 1897 годину, то ни поменуте марке нијесу стављене у промет поштански, него и оне одложене за 1897 г. о чему ћу вас у своје вријеме извјестити.

Ништа не мијења ствар што ће ове марке ступити у промет 1897 г. пошто ће то исто значити као да су ступиле у промет 1896, јербо одлагањем прославе није се ништа у ствари измијенило“.⁵

Марке су пуштене у промет 12. јануара 1897. г., о чему је Главна управа пошта и телеграфа обавијестила Међународну поштанску канцеларију у Берну у вези с предњим извјештајем, наводећи да ће се прослава одржати 14. јануара исте године.⁶

Године 1898. штампане су поштанске марке са истим пртежом и врстама вриједности које су имала и издања до 1893. г. Боје ових марака су: зелена, кармин, наранџаста, сива, јоргованцрвена, јорговансмеђа и тамноплава. Ове марке пуштене су у промет 1. маја 1898. г., а повучене су из промета марке издања 1874. Нарочито је напоменуто да марке издања 1894. г., које су пуштене у промет 1. марта, остају и даље у оптицају.⁷

⁵ ДА, Главна управа пошта и телеграфа, 1896. г. број 1886.

⁶ Исто.

⁷ ДА, МУД, ПТО, Зборник расписа и наредаба 1889—1908. г. 1898. г. број 680.

Године 1902. штампане су марке са новим цртежом и са вриједношћу у крунама и хелерима. Цртеж на овим маркама је нови лик главе књаза Николе у јајоликом оквиру. Ово издање обухватило је 9 врста вриједности — од 1, 2, 5, 10, 25 и 50 хелера и од 1, 2 и 5 круна. Марке су боје: ултрамарин, лила, зелена, ружичаста, плава, плавозелена, чоколадна, жутосмеђа и окер. Ове марке пуштене су у промет 1 јула 1902. г., а тога дана повучене су из промета све марке са означеном вриједношћу у новчићима и фиоринима.⁸

Године 1905., приликом доношења Устава, на постојећим маркама утиснут је, у Државној штампарији на Цетињу, натпис „Устав — Constitution — Никољдан — 1905“.

Првобитно је било предвиђено да ове марке буду у промету за вријеме од 6. до 31. децембра 1905. г., па је Поштанско-телеграфско одјељење у том смислу упутило поштама наредбу следећег садржаја:

„Наредбом госп. министра финансија, на дан 6/12 т. г. пуштићете у промет нове поштанске марке, са натписом „Устав, Никољдан, 1905 Constitution, које ће вам Депо вриједности у своје вријеме спровести. Продаваћете све марке по номиналној вриједности, а са истијема ће се моћи франкирати свака врста пошлицке од 6/12 до 31/12 по ст. кал. закључно о. г.

До 5/1 1906. г. повратићете нарочитим актом благајни Одјељења, како новац од продатијех вриједности, тако и списак са непродатим.

Поштанске биљеге и остале вриједности (коферте, дописнице, завоје итд.) без овдје означенога натписа немојте никоме продавати у току одређеног времена.

Обзнаните свакоме о трајању вриједности ових марака, — јер се франкирање послје 31/12 у вече, са истима неће сматрати као важеће.

Свакоме (поштанским канцеларијама) продавати и служити се са обичним маркама и вриједностима.“⁹

Наредбом број 6795 од 6/12. 1905. г. Одјељење је забранило појединачну продају ових марака изван употребе за поштанску службу. Дозволило је једино продају ако се купи потпуна колекција.¹⁰

Двадесетог децембра 1905. г. Одјељење је издало поштама наређење којим се продужује рок опцијава ових марака а повлаче се оне без натписа. Наређење гласи:

„У допуни наредбе овог Одјељења од 27. 11. о. г. број 6362, сходно наређењу г. Министра унутрашњих дјела, Народне привреде, Пошта и телеграфа, доставља вам се, да ће прославне марке (Устав—Никољдан — 1905 — Constitution) важити и у будуће, све до друге наредбе. Обичне марке без натписа престају важити 31. XII 1905, у вече.

Све марке без натписа, које се код вас затеку, спроведите одмах економском одсјеку са сходном листом. Објасните свим приватним имаоцима

⁸ Исто, 1902. г., број 1919.

⁹ Исто, 1905. г., број 6362.

¹⁰ Исто, 1905. г., број 6795.

истих марака, да све вриједности, које се код њих затеку, донесу и пријаве вама, на чему ћете им ви издати признаницу и одмах нарочитим актом, са записником у појединостима, спровести економском одсјеку, који ће вам натраг исте вриједности повратити у прославним маркама, а које ћете ви уручити правоимаоцима, одузевши од истих ваше привремене признанице и ове одмах упутити економном одсјеку.

Свако франкирање овим обичним маркама послије 31/XII 1905 неће важити“.¹¹

Почетком 1905. г. Поштанско-телеграфско одјељење одштампало је списак поштанских вриједности (на српском и француском језику) у коме је разврстало дотадашња штампања поштанских марака у шест издања, и то:

прво издање марака 1874; друго издање марке прославе штампарије 1493 — 1893; треће издање марака прослава династије Петровић-Његош 1696 — 1896; четврто издање марака таксених (порто — М. Ц.); пето издање марака 1894 — 1898. г. и шесто издање марака 1902. године.¹²

Године 1907. пуштене су у промет марке са новим цртежом и са вриједношћу у парама и крунама. Цртеж на маркама је нови лик главе књаза Николе који је израдио академски сликар Илија Шобајић. Ово издање обухватило је 12 врста вриједности — од 1, 2, 5, 10, 15, 20, 25, 35 и 50 пара и 1, 2 и 5 круна. Марке су боје: маслинастожуте, црне, зелене, кармин, ултрамарин, наранџасте, плаве, маслинастосмеђе, љубичасте, кармин, тамнозелене и црвеносмеђе. Ове марке пуштене су у промет 19. маја 1907. г. по старом календару.

Како све врсте вриједности ових марака нијесу могле бити на вријеме штампане, то су оне пуштане у промет оним редом како су пристизале из Беча. О овом повременом пуштању марака у промет изашао је оглас у „Гласу Црногорца“. Он је сличан наредби коју је Поштанско-телеграфско одјељење упутило поштама 7. маја 1907. г., а које гласи:

„Са овим се извјештавају све па и та станица, да ће емисија поштанских вриједности, које су сада у промету, циркулисати само до 19 маја по ст. к. односно до 1 јуна по н. к., а почев са тим даном па до 15 јуна по н. к. постепено ће ступати у промет ново издање поштанских биљег а на име:

а) обичне поштанске биљеге од 1, 2, 5, 10, 15, 20, 25, 35 и 50 пара и од 1, 2 и 5 круна.

б) таксене биљеге од 5, 10, 25 и 50 пара.

в) биљеге А. Р. од 25 пара (за потврђење пријема).

г) дописне карте отворене од 5 и 10 пара, дописне карте са одговором плаћеним од 5+5 и 10+10 пара (за унутрашњост и иностранство) и затворене дописне карте од 10 и 25 пара.

д) коверте од 10 и 25 пара...“.

Наређује даље да се 31. маја 1907. г. све вриједности ранијег издања закључе и 1. јуна упуте Депоу, и на крају:

¹¹ Исто, 1905. г., број 6876.

¹² Исто, Види уложени чисти образац.

„Будући се пак, као што је горе наговијештено, неће моћи послати 1/6 по н. к. тој станици извјесна количина од свију врста побројених поштанских вриједности новог издања, него само биљеге од 1, 5 и 15 пара, то се наређује тој станици да се, до примања извјесне количине вриједности од свију врста служи вриједностима од 5, 10 и 15 пара“.¹³

Марке су штампане са закашњењем због кратког рока, јер се Управа пошта и телеграфа Црне Горе обратила Државној штампарији у Бечу за штампање тек крајем септембра 1906. г.,¹⁴ захтијевајући уједно да јој се марке испоруче до краја децембра исте године, што штампарија није могла да прихвати, него је она одредила рокове испоруке и марке испоручила у времену од 14. маја до 19. јула 1907. г. по новом календару, повременим пошлицама.¹⁵ До одуговлачења са наруџбом дошло је и због тога што је Државна штампарија на Цетињу била набавила машину за штампање марака па се мислило да ће она моћи да штампа предметне марке, али се испоставило да она није набавила и машину за перфорацију а ни одговарајући папир који је требало гумити.¹⁶ Због закасњелог пуштања овог издања марака у промет Поштанско-телеграфско одјељење је имало неприлика са фирмом Хуго Гриберт из Лондона, којему је путем јавне продаје 1. маја 1906. г. продало све количине поштанских марака издања 1902. г. и оних са претиском „Устав—Constitution—Никољдан — 1905“, са обавезом да му све затечене количине испоручи најдаље до 1. јануара 1907. г.¹⁷ Нема се података о томе како се одјељење нагодило са Грибертом због неиспуњења уговора.

Године 1910, приликом проглашења Црне Горе краљевином и крунисања краља Николе и краљице Милене, те прославе 50-годишњице њихове владавине и златне свадбе, штампане су марке са новим, различитим сликама краљевског пара. Ово је издање обухватило 12 врста вриједности, са ознаком у парама и перперима. Вриједности су исте као на маркама претходног издања, а боје: црна, чоколадна, тамнозелена, црвена, сивоплава, маслинаста, тамноплава, смеђа, љубичаста, кармин, жутозелена и свијетлоплава. Ликове за ове марке израдио је академски сликар Илија Шобајић.¹⁸ Ове су марке повучене из промета 1. априла 1913.¹⁹

Године 1913. штампане су марке са новим цртежом лика краља Николе. Цртеж је за њих израђен у Државној штампарији у Бечу.²⁰ Вриједности на овим маркама исте су као и на прет-

¹³ Исто, 1907. г., број 2823 и 2853.

¹⁴ ДА, МУД, ПТО, 1906. г. број 5413.

¹⁵ ДА, МУД, ПТО, 1907. г., број 3340.

¹⁶ Исто, 1906. г., број 5037.

¹⁷ Исто, 1906. г., број 2443.

¹⁸ Исто, 1911. г., број 393.

¹⁹ Исто, 1913. г., број 1879.

²⁰ Исто, 1912. г., број 11582.

ходним, а боје: наранџаста, лила, зелена, лиларужичаста, плаво-сива, смеђа, плава, цинобер, јасноплава, смеђа, тамнољубичаста и жућкастозелена.²¹

Марке за потврду пријема први пут су уведене у промет у Црној Гори 1. октобра 1895. г. Вриједност ове марке била је 10 новчића.²²

Порто-марке уведене су у промет у Црној Гори први пут 1. јануара 1895. године. Ово прво издање порто-марака обухватило је 8 врста вриједности — од 1, 2, 3, 5, 10, 20, 30 и 50 новчића.²³

Касније су порто-марке и марке за потврду пријема штампане уз редовна издања франко-марака и са њим пуштане у промет, односно повлачене из промета.

Влада краља Николе је за вријеме свога боравка у Бордоу употребљавала кратко вријеме француске марке са утиснутим натписом: »S. P. du M. Bordeaux«. * Послије првог свјетског рата, након што је Црна Гора припојена Југославији, а будући да су „владу“ краља Николе, која је имала као задатак поновно успостављање Црне Горе, признавале неке државе и 1921. г., она је те године штампала своје поштанске марке, порто-марке и доставне марке. На франко-маркама био је лик краља Николе са лаворовим вијенцем. На њима је утиснуто црним претиском, ћирилицом, с лијеве стране „Слободна“, а с десне „Црна Гора“. Марке су имале 12 вриједности — од 1, 2, 5, 10, 15, 20, 25, 35 и 50 пара и од 1, 2, и 5 перпера. Порто-марке имале су 4 вриједности — од 5, 10, 30 и 35 пара, а доставне 2 вриједности — од 10 и 25 пара.

Препис рјешења о издању предњих марака гласи:

„Рим, 1. августа 1921.

Ријешење

Министар грађевина краљевине Црне Горе
наредио је:

I Издање црногорских поштанских марака са ликом Његовог Величанства краља Николе I са ознаком „Слободна Црна Гора“.

II Обичне поштанске марке носиће поменути претисак „Слободна Црна Гора“ док таксене марке и марке А. Р-повратни рецепис- неће имати посебни претисак.

III Ове марке биће пуштене у оптицај на црногорском земљишту у мјери у којој то не би било спријечено страном окупацијом (непријатељском) и нарочито између војних положаја (устаника) црногорских и за међународну кореспонденцију.

²¹ Исто, 1913. г., број 1879.

²² Исто, Зборник расписа и наредаба 1889—1908. г. 1895. г., бр. 1133.

²³ Исто, 1894. г., број 1665.

* Service postal du Monténégro — Bordeaux.

IV Седам стотина серија напријед поменутих марака биће достављено од Министарства грађевина Црне Горе Бироу Међународног поштанског савеза у Берну.

Заступник Министра грађевина
Министар правде
В. Поповић“.²⁴

Како се настојање владе није остварило, то ни њене штампане марке нијесу биле употријебљене за поштанске сврхе. Ове марке су послје смрти краља Николе продате разним трговцима као куриозитет, а донедавно нијесу имале филателистичку вриједност.

Као чланица Свјетског поштанског савеза Црна Гора је слала Савезу редовно потребан број колекција од сваког издања поштанских марака, а од њега је примала издања поштанских марака држава чланица Савеза. Тако је Управа пошта Црне Горе слала Савезу до 1900. г. по 726 колекција, а од ове године па даље по 716 колекција,²⁵ све ово у духу чл. XXXIX Правилника за извршење Опште поштанске конвенције. Марке примљене од Савеза Управа пошта је чувала у депоу марака, у нарочито уређеним кожним албумима.²⁶ Све ове марке, заједно са свим преосталим маркама Црне Горе, предате су аустријској војној управи у Подгорици послје капитулације Црне Горе почетком 1916. г. Из Подгорице су марке пренесене у Сарајево. Након ослобођења, 1918. г., пронађене су црногорске поштанске марке и пренесене у Београд, док се албумима црногорске Управе пошта са маркама држава Свјетског поштанског савеза изгубио сваки траг. (Вјероватно да су ове марке пренесене у Беч, па би позвани за то, с обзиром на њихову велику вриједност, требало да захтијевају да се марке врате). Крајем 1922. г. црногорске поштанске марке распродате су у Министарству пошта СХС. Њих је у номиналној вриједности било (издање 1913. г.) преко четири и по милиона динара, а могло се комплетирати 217.500 франко и 245.000 порто-колекција.²⁷

Црногорске поштанске марке много су тражене у филателистичком свијету. Оне су сматране привлачним објектом на филателистичким изложбама. Награђиване су и на нашим и на свјетским филателистичким изложбама. Страни стручњаци су оцијенили да се Црна Гора може сматрати популарном земљом са филателистичког гледишта.

²⁴ ПТТ музеј Црне Горе у Титограду, Историјска грађа, фасц. „поштанске марке“.

²⁵ ДА, Главна управа пошта и телеграфа, 1900. г., број 3635 — Једино од пригодних марака издања 1896. г. Управа пошта је упутила 730 колекција Савезној канцеларији у Берну.

²⁶ ДА, МУД, ПТО, 1912. г., бр. 615.

²⁷ ПТТ музеј Црне Горе у Титограду, Историјска грађа, фасц. „поштанске марке“.

Управа пошта Црне Горе за пуна три деценија (1874—1905) није од продаје марака филателистима приходовала више од 5.000 круна годишње.²⁸ Тек у октобру 1905. г. она се обратила писмено и непосредно већем броју трговина маркама на страни и понудила им продају свих својих марака повучених из промета. У обзир за продају долазиле су све постојеће залихе марака које су имале означене вриједности у новчићима и фиоринима, а које су повучене из промета 1. јула 1902. г.²⁹

За куповину ових марака јавиле су се сљедеће трговачке куће:

1. Јохан Микш из Тропана, Аустрија; 2. Д. М. Леви из Семлина, Мађарска; 3. Густав Фрајсе из Хановера; 4. Јулијус Каим из Берлина; 5. Јулијус Голднер из Хамбурга; 6. Ц. Мурисет Гицот из Женеве; 7. Хуго Гриберт из Лондона; 8. Теодор Шампион и комп. из Париза, и др.³⁰

Најповољнију цијену Управа пошта је постигла са Хугом Грибертом из Лондона, па му је предметне марке уступила за износ од 100.000 (сто хиљада) франака.³¹

Ова прва продаја веће количине црногорских поштанских марака закључена је са купцем путем непосредне нагодбе. Но она се може сматрати јавном продајом без обзира на то што о продаји није ништа објављено у „Гласу Црногорца“, јер се ни за касније продаје на основу објава у 1906. и 1912. години није јавио овако велик број купаца.³²

Надлежни органи у Управи пошта Црне Горе одбијали су све понуде за куповицу поштанских марака шпекулативним путем. Да бисмо ово поткријепили изнијећемо један карактеристичан и примамљив покушај шпекулативне куповине марака јубиларног издања 1910. г.

Бенцион Кабиљо, трговац маркама из Сарајева, дошао је у Цетиње и 25. јула 1912. г. поднио министру унутрашњих дјела писмену представку у којој тражи да му се продају веће количине јубиларних марака издања 1910. г. које су биле у промету. Он, између осталог, последије дугог и вјештог увода, пише да би желио да купи 200 хиљада серија јубиларних марака за износ од 300 хиљада круна, тиме да му се марке одмах издвоје из Главног депоа или пак да му се одмах преда извјесна количина, по споразуму, а остатак да се да у штампу (на израду) и што прије њему преда.

Кабиљо на крају поставља и ове услове:

²⁸ ДА, МУД, ПТО, Партијалници прихода.

²⁹ Исто, 1902. г., бр. 1919.

³⁰ Исто, 1906. г., бр. 305.

³¹ Исто, Партијалник прихода 1905. г.

³² „Глас Црногорца“ број 12 до 17 из 1906. г. и број 9 до 15 из 1911. године.

а) Марке јубиларне које тражим да купим остале би у промету све док бих ја могао распродати моје (купљене) марке, јер бих једино тада био у могућности да реализујем своју замисао, да продам марке пошто исте већу вриједност за мене претстављају док су у течају, неголи кад изађу из промета;

б) Код Краљевских надлештава нико не би могао купити марке ове емисије испод номиналне вриједности нити пак у одвише великим количинама, нпр. као ја сада, пошто би тиме дата била могућност конкуренције спрам мене“.

Да би успио у својој шпекулацији Кабиљо даље наводи:

„Знаће г. министар да и све веће државе врше истоветне послове искључиво материјалних разлога ради.

У 1906 год. Аустро-Угарска је, одмах после самог штампања (издавања) марака онда нове емисије (емисије са сликама културног прогреса) Босне — Херцеговине, количину исте емисије продала трговцима тако да су трговци маркама одмах продавали те исте марке, чим су их у продају и промет пустиле касе поштанске.

Улучујући згодан час, сами почетак нове емисије, када се највише траже нове марке, те најбоље и продају — Аустро-Угарска је зарадила један милион круна“.

Кабиљо је на крају израчунао да би Управа пошта Црне Горе зарадила, ако његов предлог прихвати, 350 хиљада круна.

Министар је представку прослиједио Поштанско-телеграфском одјељењу на мишљење. Одјељење је представку вратило министру са мишљењем да се Кабиљова понуда одбије као неумјесна, наводећи, између осталог, следеће разлоге:

„а) Што није могуће, при продаји, а ради чисто његових трговачких интереса, исте марке држати у промету за све вријеме док он купљене распрода, јер би исте, и без њега, сама држава могла на тај начин држати у промету све док би их и по номиналној вриједности продала, па макар што би то за дуго времена трајало, — што држава неће учинити нити је то икада чинила;

б) Што је наша држава већ нове марке са натписом „Краљ. Црна Гора“ наручила, и израда њихова повјерена, према сопственом њеном начрту, Државној — Дворској штампарији у Бечу; и

в) Што понудиочева вјештина о трговини маркама за државу не вриједи, него држава марке издаје као свој монопол само за законито намијењени циљ, а кад их избади из промета да се остатком колико јој буде могуће користи. (Велике државе ни то не раде, него их, колико је Одјељењу познато, по избацивању из промета спаљују), али мање државе ради извјесне користи остаток продају, а никако да у исто вријеме једно издање марака продаје и држава и приватни“.

Након пријема мишљења Пошт-телеграфског одјељења министар је донио следеће рјешење:

„1. Да се понудиоцу одмах продадне 200.000 колекција (серија) за понуђену суму од 300.000 перпера с тијем, да исти положи новац по уручењу марака;

2. Да му држава продате марке поништи поштанскијем жигом, који је сада у употребу;

3. Да се држава не може обавезати, да држи у промету остатак својих марака све док би он купљене распродао, него ће их замијенити; и

4. Да ће остатак јубиларних марака које се не би понудиоцу продале, остати у промету, и чим се замијене новима, као што је речено у т. 3, продати путем натјечаја“.

Кабилџо није прихватио министрово рјешење. Он је наста-вио с новим предлозима и представкама. У једној представи је калкулисао да би Управа пошта Црне Горе зарадила износ од читавих 600.000 перпера, не рачунајући камате, ако би му марке продала уз услов да их двије године држи у оптицају након про-даје њему.³⁸

На све даље предлоге и представке које је Кабилџо, по пред-мету ове купопродаје марака, упућивао, Поштанско-телеграфско одјељење није му одговарало. Марке о којима је ријеч одјељење је продало након пуштања у промет нове емисије поштанских марака издања 1913. године путем јавне распродаје.

Данас су неке од црногорских поштанских марака постале ријеткост, па је за комплетирање свих издања црногорских по-штанских марака потребан износ од више стотина хиљада динара.

Марко Цвјетковић

³⁸ ДА, МУД, ПТО, 1912. г., број 11582.